

Dönüşen İletişim Teknolojilerinin Haber Üretim Süreci ve Gazetecilik Mesleğine Etkileri¹

Sinem EMİROĞLU KARAHAN*

Öz

Dönüşen iletişim teknolojilerinin dijital göstergelerde meydana getirdiği değişim medya alanını da etkileyerek toplumun habere erişim pratiklerinin değişmesine neden olmuştur. Tüm bu değişimler basılı gazetelerin internet gazetelerine yönelmelerine ve dijital yerli gazetelerin kurulmasına yol açmıştır. Bu kapsamda çalışmada dönüşen iletişim teknolojilerinin gazetecilik mesleği ve haber üretim süreçlerine etkilerini ortaya çıkarmak amaçlanmaktadır. Çalışmanın metodolojisini nitel araştırma desenlerinden durum çalışması oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında Türkiye’de basılı ve dijital gazetelerde, ajanslarda ve haber merkezinde gazetecilik mesleğini icra eden dokuz gazeteci ile yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre dönüşen iletişim teknolojilerinin gazetecilerin haber üretim pratiklerini kolaylaştırıp hızlandırmasına rağmen özellikle internet gazetesinde çalışan gazetecilerin çalışma şartları, mesai ve maaş durumlarını olumsuz yönde etkilediği gözlemlenmiştir. Yaşanan bu değişimi sadece teknoloji boyutu ile açıklamannın yetersiz kalacağı, bu nedenle toplumsal şekillendirme yaklaşımları temelinde değişimin çok yönlü olarak ele alınması gerektiği, katılımcıların deneyimlerine dayanılarak ortaya konulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Dönüşen iletişim teknolojileri, gazetecilik mesleği, haber üretim süreçleri, toplumsal şekillendirme yaklaşımı.

¹ Bu makale, Sinem Emiroğlu Karahan’ın Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümünde Prof. Dr. Haluk Geray danışmanlığında yürütmüş olduğu ve devam etmekte olan doktora tezinden üretilmiştir.

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1451-9861>, E-mail: sinemiroglu@hotmail.com

*Emiroğlu Karahan, S. (2021). Dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim süreci ve gazetecilik mesleğine etkileri. *Akademik Açı*, 1(2), s. 5-43.

The Effects of Transforming Communication Technologies on News Production Processes and Journalism Profession

Abstract

The change brought about by the transforming communication technologies in digital indicators has also affected the media field and caused the society's access to news practices to change. All these changes have created a shift towards online newspapers from printed newspaper and stimulated the establishment of digital domestic newspapers. In this context, it is aimed to reveal the effects of transforming communication technologies on the journalism profession and news production processes. The methodology of this study is case study as part of qualitative reserach designs. Within the scope of the study, semi-structured interviews were conducted with nine journalists who practice journalism in printed and digital newspapers as well as agencies and news centers in Turkey. According to the findings obtained from the interviews, it has been observed that although the transformed communication technologies facilitate and accelerate the news production practices of the journalists, they adversely affect the working conditions, overtime and salary situations of the journalists working in the internet newspaper. It is revealed based on the experiences of the participants that it will not be enough to explain this change only with the technology dimension; thus, change should be handled in a multifaceted manner on the basis of social shaping approaches.

Keywords: Transforming communication technologies, journalism profession, news production processes, social shaping approach.

Giriş

Dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte dijital göstergelerde değişimler olduğu, ayrıca internet kullanımının artışı ile birlikte akıllı telefon, dizüstü bilgisayar, tablet ve sosyal medya kullanımında da artış olduğu gözlemlenmiştir. Dijital göstergelerde meydana gelen tüm bu değişimler medya alanını da etkilemiştir. Medya alanında değişim okuyucuların habere erişim noktasında etkisini göstererek okuyucuların basılı gazeteler yerine internet gazetelerini daha çok tercih etmelerine sebep olmuştur. Önceleri haberlere sadece televizyon, radyo ve basılı gazeteler aracılığıyla ulaşabiliyorken dönüşen iletişim teknolojileri ve internetin yaygın kullanımı ile internet gazeteleri ve sosyal medya aracılığıyla haberlere ulaşılır hale gelinmiş ve tüm bu durumlar da toplumun habere erişim pratiklerinin değişmesine sebep olmuştur.

Habere erişim pratiklerinde yaşanan değişim ise basılı gazeteleri internet gazeteciliğine yöneltirken, dijital yerli gazetelerin kurulmasına neden olmuştur. Ayrıca bu durum toplumda internet gazetelerine karşı oluşan talebin artmasına, basılı gazetelerin güncel haberlerini internet gazeteleri üzerinden paylaşmalarına, gazetecilerin çalışma şekilleri ve haber üretim süreçlerinde değişimlere sebep olmuştur. Gazete baskıya gittikten sonra artık ertesi günün haberi ile ilgilenmeye ve onu hazırlamaya başlayan bir gazeteci profili yerine artık her an gazetenin internet haber sitesini güncellemek üzere haber üreten bir gazeteciye dönüşmüştür. İnternetin kitle iletişiminde kullanılmaya başlaması ile haber merkezi gazetecilik çalışmaları zorlaşmıştır. Ayrıca çevrim içi teknolojilerin haber merkezi rutinleri, haber üretim ve

dağıtım süreçleri ve haberciliğin geleneksel varsayımları üzerinde önemli derecede etkileri olmuştur (Miro-Quesada, 2007).

Tüm bu değişimlerin gazeteler üzerinde teknolojik etkileri kadar ekonomik etkileri de olmuştur. Ekonomik etkenler de gazetelerin internet gazetelerine yönelmelerine sebep olmuştur. Okurun habere erişimde basılı gazeteleri daha az tercih etmeye başlayarak internet gazetelerine yönelmeleri basılı gazetelerin günlük tiraj sayılarının ve reklam gelirlerinin azalmasına sebep olmuştur. Baskı gazeteciliği satış rakamları ve reklam gelirlerinin azalmasının sonucu olarak gazetecilik endüstrisi krize girmiştir. Krizin üstesinden gelmek, gelirlerini artırmak ve hayatta kalabilmek için basılı gazete sahipleri internete yönelmişlerdir. Gazetelerin bu yönelimi haber üretim modelinde de değişime yol açmıştır (El Badawy & Magdy, 2015).

Kuramsal Çerçeve

Çalışmada, dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte basılı gazetelerden internet gazetelerine geçiş, haber üretim süreçlerinde yaşanan değişim sosyo-teknik paradigma temeline dayandırılarak incelenecektir. Sosyo-teknik paradigmaya geçmeden önce dönüşüm teorileri başlığı altında sırasıyla teknolojik determinizm ve toplumsal şekillendirme yaklaşımları incelenecektir.

Preston (2001) “yapılan son çalışmaların bağımsız değişkenler olarak yeni iletişim teknolojileri kümelerinin (internet ve world wide web gibi), kapitalist endüstrileşmenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarında ana değişimler meydana getirdiğini belirtmiştir” (s. 110). Teknolojik determinizm yaklaşımı teknolojinin ortaya çıkış ve yaygınlaşmasını açıklayamadığı için

yeni teoriler geliştirilmiştir. Teknoloji toplum değişim ilişkisinde teknolojik determinizm ile ilgili yaklaşımlar bir tarafta, toplumsal şekillendirme (ekonomik veya kültürel şekillenme) ile ilgili yaklaşımlar ise diğer tarafta yer almaktadır (Preston, 2001).

Teknolojik determinizmin temel varsayımı baskı gazeteciliği, televizyon ya da internet gibi yeni teknolojilerin teknik çalışma ve deneyler sonucunda ortaya çıktığı ve bu teknolojilerin içerisinde yer aldığı toplumu ve sektörü dönüştürdüğü yönündedir (Williams, 1983). Devamında ise sosyal aktörlerin bu değişikliğe uymasının beklendiği çünkü oluşan bu değişikliklerin modern bir yol olarak gösterildiği belirtilmiştir (Williams, 1983).

Toplumsal şekillendirme yaklaşımları ise teknolojik gelişmenin otonom bir süreç olduğunu ve toplumsal değişime neden olan bir güç olduğunu reddetmişler ve teknolojik yenilik süreçlerinin her aşamasının oldukça büyük oranda toplumsal faktörler tarafından şekillendiğini ve yeni teknolojilerin oluşumu ya da adaptasyonu sırasında bile sosyo-ekonomik ya da kültürel güçlerin değişimi etkilediğini vurgulamışlardır (Preston, 2001). Toplumsal şekillendirme yaklaşımları yeni teknolojilerin tek başına dışsal olarak tasarlanmadığını ve bu teknolojilerin sosyo-ekonomik, kurumsal ve kültürel içeriklerin bir ürünü olduğunu açıklamaktadır (Preston, 2001). Toplumsal şekillendirme modeli, 1980'li yıllardan itibaren teknolojinin sosyal bilimlerinin akademik alanlarında etkili bir okul tarafından geliştirilmiştir. Alanyazındaki bazı yazarlar (örneğin MacKenzie & Wajcman, 1985)

teknolojik determinizm modelini çürütmek adına toplumsal şekillendirme yaklaşımını çalışmalarında kullanma yoluna gitmişlerdir (Preston, 2001).

Preston (2001), teknoloji merkezli yeniliklerin dört farklı türde tanımlanabileceğinin mümkün olduğunu ve bunların tümünün aslında sosyo-ekonomik ve kültürel değişim için önemleri bakımından büyük ölçüde farklılık gösterdiklerini belirtmiştir. Freeman ve Soete (2003) tarafından geliştirilen teknolojik yenilik türleri sınıflandırmasından esinlenilerek Preston (2001) tarafından teknoloji tabanlı yeniliklerin tipolojisi ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda, sınıflandırmanın ilk türü “Küçük yenilikler” olarak adlandırılarak mevcut teknolojilerde işlevsel ve geliştirici olan ama devrimsel nitelikte olmayan yenilikler olarak belirtilmiştir. “Kökten yenilikler”, ise pazarı hedef alarak yapılan Ar-Ge sonucunda önemli ve ayırt edici yeni/özgün cihaz, sistem ya da diğer teknolojilerin ortaya çıkması olarak ifade edilmiştir. “Önemli yeni teknolojik sistemler”, adım adım ve kökten yeniliklerin aynı potada eritilmiş hali olarak belirtilmiş ve bu yenilik sınıfının toplumsal alanı hem sosyal hem de ekonomik değişimlerle harekete geçirdiği vurgulanmıştır. Sınıflandırmanın dördüncüsü ise “Tekno-Ekonomik Paradigma” ve “Sosyo-Teknik Paradigma” olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

Yeni tekno-ekonomik paradigma, önemli yeni teknolojik sistemler sınıfını, toplumsal alanlardaki (organizasyonel yenilikler, kurumsal yenilikler) yeniliklerle ilişkilendirilmesine vurgu yapmıştır. Schumpeter, bazı iş alanlarının önemi azalırken, yeni iş olanakları oluştuğunu, birikimin el değiştirdiğini ve sosyo-ekonomik yapının değiştiğini döneminin yaratıcı yıkım dalgalarına atıf yaparak belirtmiştir (Preston, 2001). Yeni sosyo-teknik

paradigmada öne çıkanlar ise kurumların ve sosyal güçlerin şekillendirilmesi olmuştur. Tekno-ekonomik paradigma yeniliklerin birleşimleri arasından ekonomik bir seçim yapma süreci olduğundan ortaya çıkışı uzun bir zaman alırken yayılması ise daha uzun bir zaman gerektirir (Freeman, 1989; akt. Başaran & Geray, 2005). Sosyo-teknik paradigma ise tekno-ekonomik paradigmaya alternatif olarak gösterilirken; üretim ve tüketim alanındaki sosyal, politik ve kültürel hareketlerin etkilerini vurgulamaktadır (Preston, 2001).

İnternet, geleneksel gazetecilik için bir tehdit olarak görülmekle birlikte diğer taraftan internet tarafından sağlandığı düşünülen yeni fırsatlar gazetecilik rutinlerini canlandırma için tanınan bir imkân olarak görülmektedir. Konu hakkında daha önce yapılan çalışmalarda baskın odaklardan birinin teknoloji odaklı yaklaşım olduğu belirtilerek bu çalışmalara örnek olarak Pavlik'in (2013) yapmış olduğu çalışma gösterilmiştir. Bahsi geçen çalışmalarda haber içeriğinin mevcut teknolojiler aracılığıyla oluşturulduğu vurgulanarak, gazetecilik mesleğindeki değişimlerin ağırlıklı olarak teknolojik gelişmelerle açıklanabileceği savunulmaktadır (Hermans, Vergeer & d'Haenens, 2009).

Boczowski (2004), gazetecilik alanında değişikliklerin ağırlıklı olarak teknolojik gelişmelerle açıklanabildiğini savunan görüşlerin aksine, önceki çalışmalarda dijital teknolojilerin benimsenme süreçlerinin farklı kullanıcı bağlamlarında nasıl evrimleşebileceği konusuna çok az katkıda bulduklarını ifade etmiştir. Bu durumun da daha verimli bir yaklaşım

olduğu düşünölen toplumsal şekillendirme bakış açısı ile açıklanabildiğini vurgulamıştır (Boczkowski, 2004).

Toplumsal şekillendirme bakış açısına göre yeniliklerin benimsenmesi, yeniliklere adapte olunması profesyonel, örgötsel ve ekonomik faktörler arasında karmaşık bir etkileşim süreci olarak görölmektedir (Boczkowski, 2004; Paulussen & Ugille, 2008). Bu kapsamda; çalışma şartları, yerleri ve mesleki değerler gibi sosyal bağlam faktörlerinin, medyadaki teknolojik yeniliklerin benimsenmesi incelenirken dikkate alınması gerekmektedir (Hermans, Vergeer & d’Haenens, 2009). “Bugüne kadar dijital teknolojinin gazetecilikteki etkisini şekillendiren bu sosyal bağlam faktörleri üzerine artan araştırma grubuna rağmen, mevcut araştırmaların çoğunun, yalnızca bir platformla çalışan küçük gazeteci örneklerine dayanmakta (genellikle çevrimiçi haber odalarında) veya örgötsel yapılar veya mesleki tutumlara yoğunlaşmaktadır” (Hermans, Vergeer & d’Haenens, 2009, s. 139). Ayrıca, teknolojik yeniliklerin uygulanmasının sadece gazetecilerin günlük rutinlerinde değişikliklere yol açmasının yanı sıra, kendileri hakkındaki fikirlerin profesyonel olarak yeniden tanımlanmasına yol açtığını da vurgulanmaktadır (Deuze, 2004).

Araştırmanın Amacı

Dönüşen iletişim teknolojileri ile ilgili yapılan çalışmalarda süreçler genellikle tek boyutlu olarak teknolojik açıdan incelenirken, makale kapsamında eleştirel ekonomi politik yaklaşım benimsenerek haber üretim süreci ve gazetecilik mesleğinin değişiminde teknolojinin tek etken olmadığından hareket edilmektedir. Çalışma kapsamında teknolojik

determinizme mesafeli olarak dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim süreçlerine olan etkisi kültürel, tarihi, politik ve toplumsal bağlam ile birlikte sunulması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte gazetecilik mesleğinde ve haber üretim süreçlerinde meydana gelen değişimlerin neler olduğu çalışmanın temel sorunsalıdır. Bu doğrultuda araştırmanın soruları şu şekilde belirlenmiştir.

1. Dönüşen iletişim teknolojileri haber üretim süreçlerini nasıl etkilemektedir?
2. Dönüşen iletişim teknolojileri gazetecilik mesleğini nasıl etkilemektedir?

Araştırma Yöntemi

Bu çalışma araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yaklaşımını temel almaktadır. Çalışmanın metodolojisini nitel araştırma desenlerinden durum çalışması oluşturmaktadır. Durum çalışması deseni, sınırları belirlenmiş bir sistemin bir ya da birden fazla durum (vaka) yoluyla derinlemesine analizi olarak tanımlanmaktadır (Yin, 2009, s. 18). Bu çalışmada dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim süreçlerine etkisi olgusunun içinde bulunduğu kültürel, tarihi, politik ve toplumsal bağlam ile birlikte sunulması amaçlandığından durum çalışması deseni seçilmiştir.

Araştırmanın katılımcı grubunu, Türkiye’de basılı ve dijital gazetelerde, ajanslarda ve haber merkezlerinde gazetecilik mesleğini icra eden 9 gazeteci oluşturmaktadır. Bu katılımcılar ile Mayıs 2019 ve Temmuz 2020 yılları arasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında

görüşme yapılan katılımcıların gazetecilik deneyimleri ve haber üretim süreçlerindeki değişimin mesleklerine yansımaları araştırıldığı için katılımcıları araştırma ile ilgili olabilecek olası zararlardan korumak adına katılımcıların kimliklerinin gizli tutularak, isimleri Katılımcı-1, Katılımcı-2, Katılımcı-3,...Katılımcı-9 şeklinde kodlanmıştır.

Görüşmelerden kapsamlı ve detaylı veriler elde edilebilmesi adına temel soruların belirlenerek ayrıntıların görüşme sürecinde şekillendiği yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Bu kapsamda hazırlanan yarı-yapılandırılmış görüşme protokolünde 14 soruya yer verilirken, sorulara alınan yanıtlara reaksiyon olarak katılımcılara ek sorular yöneltilmiştir. Yapılan görüşmeler öncelikle deşifre edilmiş ve deşifre edilen görüşmeler NVivo 11 Programı ile içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi yaklaşımı doğrultusunda araştırmacı tümevarımsal olarak kod, kategori ve temaları ortaya çıkarmıştır.

Bulgular

Dönüşen iletişim teknolojilerinin gazetecilik mesleği ve haber üretim sürecinde meydana getirdiği değişimlerin neler olduğunun araştırıldığı bu çalışmada, sürecin en yakın tanıklarından olan gazetecilerin düşünce ve deneyimlerine yer verilmesi oldukça önemli olmuştur. Bu bölümde görüşmelerden elde edilen bulgular “gazetecilikte istihdam ve çalışma pratikleri” ve “dönüşen iletişim teknolojileri ve haber üretim süreci” temaları altında alt başlıklara ayrılarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi doğrultusunda ulaşılan her bir tema ve kategorinin altında katılımcılardan elde edilen bulgular yorumlanmış ve her bir kategori

katılımcıların doğrudan ifadeleri ile desteklenmiştir. Bulguların sunumunda ise diğer katılımcıların görüş ve deneyimlerini de yansıtacak şekilde bir ya da birkaç katılımcının ifadelerine yer verilmiştir.

Gazetecilikte İstihdam ve Çalışma Pratikleri

Gazetecilik mesleğinde istihdam ve çalışma pratikleri bölümünde basılı ve internet gazeteleri mukayesesi kapsamında; gazetelerin maaş politikaları, organizasyon yapıları, mesai kavramı, muhabir istihdam etme durumları ve Basın İş Kanunu'nun internet gazetelerini tanımaması hakkında katılımcıların deneyimlerine yer verilmiştir.

Basılı ve internet gazetelerinde maaş politikası

Katılımcılar basılı ve internet gazetelerinde uygulanan maaş politikası kapsamında; basılı ve internet gazetelerinin uygulamış oldukları ücret politikaları, gazetecilerin almış oldukları maaşların basılı ve internet gazetelerinde çalışma durumlarına göre farklılaşmasına dair deneyimlerini ifade etmişlerdir. Katılımcıların bazıları internet gazetelerinde çalışan gazetecilerin basılı gazeteler de çalışanlara göre daha az maaş aldıklarını ifade ederek internet gazetelerinde çalışanların yasal bir mevzuat kapsamında olmamalarının bu durumda rolünün büyük olduğunu belirtmişlerdir.

Katılımcı-8 internet gazetelerinde çalışan gazetecilerin basılı gazetede çalışan gazeteciler ile aynı işi yapıyor olmalarına rağmen daha düşük ücretler aldıklarını ve bu durumun internet gazetelerinde çalışan gazeteciler ile ilgili yasal bir mevzuat olmayışından kaynaklandığını ifade etmiştir. Ayrıca Katılımcı-8, internet gazetesinde çalışan muhabirin rutin işlerinin yanı sıra fotoğraf çekme, yükleme, analiz etme gibi işlerinin de olduğunu bu nedenle

basılı gazetede çalışan meslektaşlarına göre daha çok emek harcadığını fakat alınan ücretin görece daha az olduğunu ifade etmiştir.

Katılımcı-8 - çok düşük ücretler veriyorsunuz ne yazık ki bu sektörde çalışanlara normal gazetede çalışanlardan daha az ücret alıyorlar. Özlük hakları normal gazeteciye göre aynı işi yapsa bile daha düşük oluyor. Ne yazık ki internet medyasında çalışanların ücretleri diğerlerine göre daha düşük o genel bir durum değiştirilir de gelişim sayısı ile değil zamanla buraların da geliri artıyor büyüyor...Aynen aynısını yapıyorsunuz hem rutinimizi hem analizini yapıyorsun hem fotoğrafını çekiyorsunuz hem video yüklüyorsunuz. Aslında gerçek anlamda bir internet haber sitesine muhabirlik yapan bir kişi, bir gazetede çalışandan aslında daha çok emek harcıyor bence. O anlamda aldığı ücret kesinlikle çok az ama ne yazık ki (emek) daha yüksek oluyor.

Ayrıca hem basılı hem de internet gazeteleri olan kurumsal gazetelerde çalışan gazetecilerin ise basılı ve internet bölümünde çalışma farkı olmaksızın benzer maaşlar aldıkları yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulardandır. Yerelde çalışan gazetecilerin ise genellikle basılı ve internet gazetesi ayrımı olmadan asgari ücret ile çalıştıkları da yine görüşmelerden elde edilmiştir. Katılımcı-3'ün "Genelde arkadaşlarım çoğu şu an asgari ücretle çalışan arkadaşlar. Yani dolgun maaşları olan arkadaşlarımız değil yerelde gözlemediğim bu o yüzden de çok da maaş farkları yok aralarında." ifadesi bu görüşü destekler niteliktedir.

Basılı ve internet gazetelerinin organizasyon yapısı

Dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte haber üretiminde meydana gelen değişimler gazetelerin organizasyon yapısında da değişimler meydana gelmiştir. Bu değişimler özellikle sadece basılı gazetelerin olduğu dönemde var olan ve sonrasında dönüşen teknolojiler ile birlikte internet gazeteciliğine

de geçiş yaparak hem basılı hem de internet gazeteciliğinin birlikte gerçekleştirildiği gazetelerde daha çok göze çarpmaktadır.

Katılımcılardan bazıları basılı gazetecilikten internet gazeteciliğine geçişte organizasyon şemasında meydana gelen değişimler, gazete içi birimlerin yapılanması, gazetenin basılı ve internet gazete taraflarının birbirleri ile çalışma ve bağımlılık durumları, gazetelerin internet bölümlerinin zaman içerisinde daha bir birim haline gelmesi, baskı ve internet gazete taraflarının yayın yönetmenlerinin ayrı kişiler olmasına dair bilgiler vermişlerdir.

Katılımcılar Türkiye’de gazetelerin basılı ve internet bölümlerinde sıkı sıkıya keskin bir ayırım olmadığını ve haberlerin internet gazetesinde anlık olarak yayınlanmasında bu durumun etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Basılı gazete muhabiri tarafından elde edilen haberin ertesi gün basılacak olan gazeteyi beklemeden, internet gazetesinde çalışan gazeteciler tarafından gazetenin haber sitesinde yayınladığını da ifade etmişlerdir. İki bölüm arasında keskin bir ayırım olmadığı belirtilmesine rağmen gazetelerin farklı iki yayın yönetmenlerinin olduğunu da vurgulamışlardır.

Katılımcı-7 - Benim asıl sorumluluğum ve görevim, basılı gazetedeyim ben. Ama dijital tarafa bilgi aktarıyoruz. Dijital tarafa aktarma bir hani bir sorumluluğum yok. Hani ben dijital tarafa bilgi aktarmazsam bana bunu niye yapmıyorsun denmiyor bir yaptırım yok ama sonuç olarak ikisi de Milliyet işte, Milliyet.com.tr kuruluşları farklı, yönetmenleri çalışanları farklı ama sonuç olarak Milliyet hani öyle diyeyim Milliyet kurumu. Bilgileri işte bizim bir WhatsApp grubumuz var internet sitesinin. Farklı çalışıyor, yani internetin ayrı bir yayın yönetmeni var.

Katılımcılardan bazıları ise bu birimlerin bağımsız çalıştıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı-4 de bu görüşü dile getiren katılımcılardandır.

Katılımcı-4 - Ben bildiğim kadarıyla söylüyorum bir etkileşimleri yok ayrı ayrı bağımsız çalışıyorlar. İnternet sayfamız var ama ben oraya gün içerisinde destek veremem. Çünkü benim bir hızım yok, süratim yok öyle bir şey yapmıyorum.

Yabancı bir basın kuruluşunda çalışan Katılımcı-1 ise yurtdışı ile mukayese edildiğinde Türkiye’de gazetelerin basılı ve internet bölümlerinin birbirleri ile iç içe olduklarını belirterek basılı gazete muhabiri tarafından üretilen ve haber havuzuna düşen haberin internet gazetesi tarafından yayınlandığını belirtmiştir. Katılımcı-1 bu durumu “Türkiye’de iç içe. ...Gazete bürosunda belki 5 tane masa vardır. Dijital bulunur. Onlar ekranlarda her şey yapar. Havuza düşenleri alır, yapıştırırlar ve onlar çoğu kez dışarı çıkmazlar. Yazılı basındaki muhabir dışarı çıkar.” şeklinde ifade etmiştir.

Gazetecilik mesleğinde mesai

Katılımcıların bazıları gazetecilerin mesleklerini icra ederken 24 saat esasına göre çalıştıkları, aslında net bir mesai kavramlarının olmayışı ve dönüşen iletişim teknolojilerinin gazetecilik mesleğinde ve haber üretim süreçlerinde kullanımı ile birlikte meslekte mesai kavramının iyice yok oluşuna dair deneyimlerini paylaşmışlardır. Sadece basılı gazetelerin olduğu bir dönemde gazete baskıya gidene kadar gazeteye haber girilebilirken, meydana gelen olayın haberin internet gazeteleri sayesinde anında yayınlanabilme özelliği gazetecilerin haberi ilk veren olmak yarışında daha hızlı olmalarını zorunlu kılarken meslekte mesai kavramının da iyice ortadan kalkmasına sebebiyet vermiştir.

Katılımcı-6 gazetecilik mesleğinde belirli mesai kavramının olmadığını vurguladığı deneyimlerini şu sözlerle dile getirmiştir:

Katılımcı-6 - Yani gazetecilik mesai mefhumu yoktur falan diyerek genel bir tabir var biliyorsunuz mesai mefhumu tanımaz diye. Şu an bu teknoloji, bu iletişim çağında, bu internet ortamında bizi çok daha fazla etkiliyor. Sürekli bir diken üzerindeyiz, anlık her şeyi takip etmek zorundayız. Mobil uygulamalarla internet üzerinde rakiplerimizin web sitelerini, bölgemiz ile ilgili, alanımızla ilgili, şehrimizle ilgili gelişmeleri hem biz yapıyoruz haber hem başkalarını yaptığı haberleri takip ediyoruz. Hem başka siteleri hem resmi kurumları hem sosyal medyayı takip ederek geri kalmamak, aboneleri o anlamda önemli gelişmeleri noktasına bilgilendirmek için sürekli bir takip noktasındayız yani, diken üzerindeyiz diyebilirim.

Benzer şekilde, katılımcılardan Katılımcı-3 de görüşme esnasında “Günlük çalışma, biz 24 saat esasına göre çalışıyoruz” cümlesi ile bir mesai kavramlarının olmadığını belirtmiştir.

İnternet gazetelerinde muhabir istihdamı

İnternet gazeteleri az sayıda muhabir istihdam etmekte ya da istihdam ettikleri muhabirlere basılı gazetelere göre daha az ücret vermektedirler. Bu durum internet gazetelerinin Basın İlan Kurumu’ndan ilan alamayışı, reklam gelirlerinin az olması ve internet gazetelerinde çalışan gazetecilerin sarı basın kartlarının olmayışı sebebiyle yasal korunaklarının olmamasından kaynaklanmaktadır.

İnternet gazetelerinde muhabir istihdamı noktasında bazı katılımcılar görüş bildirerek; internet gazetelerinde çalışan muhabir sayısının basılı gazetelere göre oldukça az olması ya da internet gazetelerinin hiç muhabir istihdam etmeden basılı gazetelerde ve sosyal medyada çıkan haberleri kullanarak haber ürettiklerine dair deneyimlerini paylaşmışlardır.

İnternet gazetelerinde muhabir istihdamı konusunda görüş bildiren bir diğer katılımcı ise yerli bir internet gazetesinde hem muhabir hem de gazetenin il sorumlusu olarak görev yapan Katılımcı-8 olmuştur. Katılımcı-8 öncelikle gazetecilikte muhabirlik kavramının oldukça önemli olduğunu vurgulamış ve kendisi de bir internet gazetesinde çalışıyor olmasına karşın internet haber sitelerinin genellikle gazetelerde çıkan haberleri değiştirerek kullandıklarını eleştirmiştir. Haber sitelerinin genellikle muhabir çalıştırmadıklarını ve artık gazete bürolarının dahi var olan muhabir sayılarını azalttıklarını belirtmiştir. Katılımcı-8 kendi çalıştığı gazetenin Ankara bürosunda üç muhabiri olduğunu paylaşmış ve sayının azalması ile bir muhabirin birden çok alan ile ilgilenmesi gerektiğini de eklemiştir. Katılımcı-8 haber sitelerinin muhabir istihdam edememesinin ya da az sayıda istihdam etmesinin temelinde internet gazetelerinin Basın İlan Kurumu'ndan reklam alamamaları ve dolayısıyla gelirlerinin az olmasını göstermiştir.

Katılımcı-7 hem basılı hem de internet gazetesi olan bir gazetede çalışmasına rağmen Katılımcı-8'in deneyimlerini destekler nitelikte *"Yani şöyle eskiden mesela milliyet.com.tr'nin bir Ankara'da sorumlusu vardı, o sorumlu daha çok internet sitesi ile ilgileniyordu biz hiç ilgilenmiyorduk. Ama şu an o sorumlu kalmadı, bir kişiydi o. Bütün büro çalışanları artık ilgileniyor."* cümlesi ile gazetenin internet bölümünde muhabir çalışmadığını ve gereken durumlarda gazetenin basılı bölümünde çalışanların katkı sağladıklarını belirtmiştir.

Basın İş Kanunu'nun internet gazeteleri ve çalışanlarını tanımaması

Konu hakkında görüş bildiren katılımcılar internet gazeteleri ve bu gazetelerde çalışan gazetecilerin yasal bir mevzuat ile korunmadıkları bu nedenle çalışma şartlarının basılı gazetede çalışan gazetecilere göre zor ve daha korunmasız olduklarını ifade etmişlerdir. İnternet gazetelerinin basılı gazeteler gibi Basın İlan Kurumu tarafından desteklenmemesi bu gazetelerin gelirlerini azaltmakta ve bu durum da onların istedikleri sayıda ve yeterlilikte muhabir istihdam edemeyişlerine sebep olmaktadır. Muhabir istihdam edilemeyişi de bu gazetelerin sosyal medya, basılı gazeteler, yurttaş gazeteciliği gibi haber kaynaklarını kullanarak özgün haberler yerine üretilen haberlerde editörler tarafından değişiklikler yapılarak haber üretmelerine sebebiyet vermektedir.

Uzun yıllar basılı gazetede muhabir olarak çalışması sebebiyle sarı basın kartına sahip olan fakat şimdilerde yerli bir internet gazetesinde gazetecilik mesleğini icra eden Katılımcı-4 de internet gazetelerinin Basın İş Kanunu'ndan yararlanamadıklarını ve internet gazetelerinde çalışan gazetecilerin sarı basın kartlarının olmadığını ifade etmiştir.

Katılımcı-4 - Yazılı basında çalışanlar biliyorsunuz sarı basın kartı sürecinden geçiyorlar onların bağlı oldukları yasa var, çalışma koşulları var, ondan sonra sendikaları var, herkes olmasa bile sendikalı olan yerlerde var. Yani her şeyleri bir yasa ile garanti altına alınmış işveren ve çalışan onun dışına çıkamıyor. Ama internette medyanın şeyi yok henüz bir kanunu yok diyor ki işveren kardeşim kanunun yok bir şey yok işvereni medya böyle şey yapacak, kontrol altında tutacak ya da onları bağlı olarak bir yasaya tabi tutacak hiçbir şey yok ellerinde.

Katılımcılardan Katılımcı-8 sarı basın kartının haber üretiminde önemini belirterek “Birçok kuruma, meclis başta olmak üzere basın kartı gerekiyor. Oralara giremediğiniz sürece bu haber üretim sürecini sekteye uğratan bir şey.

Telefonla bir yere kadar haber alırsınız sonuçta izlemeniz gerekir birçok programı. Basın kartı alamıyorsunuz, tanınmıyorsunuz.” cümleleri ile görüşlerini ifade etmiştir.

Dönüşen İletişim Teknolojileri ve Haber Üretim Süreci

Bu bölümde katılımcıların basılı ve internet gazeteleri mukayesesi kapsamında; internet gazetelerinde haber üretiminin nasıl gerçekleştiği, internet gazetelerinde haber üretiminin daha kolay olması, dönüşen teknolojilerin haber üretim sürecindeki önemi, haber üretim sürecinin hızlanması, bu hızlanma ile birlikte haberin teyidinde yaşanan sorunlar, haber üretiminde kullanılan araçların değişimi, haber kaynaklarına erişimin daha kolay hale gelmesi hakkında görüşlerine yer verilmiştir.

Haberin teyidi

Dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim süreçlerinde kullanılmaya başlaması ile birlikte haberi ilk vermek ve hızlı olmak adına haberin teyit aşaması çok kez atlanmaktadır. Katılımcılardan bazıları da bu düşünceyi destekler nitelikte deneyimlerini paylaşmışlardır. Dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte özellikle internet gazetelerinde hızlı olmak adına haberlerin teyit edilmeden, araştırılmadan yapılmakta olduğuna, oysa gazetecilik faaliyetlerinin sorgulanması, araştırılması ve teyit edilmesi gerekliliğine dair bilgiler verilmiştir. Konu hakkında deneyimlerini paylaşan katılımcılar basılı gazete de olsa internet gazetesi de olsa haberin unsurlarının değişmediği, bu nedenle internet gazetelerinde haberi ilk veren olma kaygısı olmasına rağmen teyit noktasının oldukça önemli olduğunu yinelemişlerdir. Katılımcılar haberin teyit edilmesinin önemini vurgulamalarına rağmen

haberi hızla ve ilk veren olmak adına haberin teyit sürecinin gazeteciler tarafından göz ardı edildiği sonucuna varılmıştır.

Konu hakkında deneyimini paylaşan katılımcılardan Katılımcı-7 günümüzde hızın, hızlı haber vermenin oldukça önemli olduğunu belirtse de bu durumun da problemleri birlikte getirdiğini belirterek haberin teyit edilmesinin gerekliliği noktasına vurgu yapmıştır.

Katılımcı-7 - Hız aynı zamanda bizim bir anlamda gazetecilik anlamında düşmanımız da oluyor. Çünkü teyit mekanizması önemlidir gazetecilikte hani biz her bilgiyi aşırı güvenilir bir kaynak değilse ki güvenilir bir kaynak olsa bile çok çok güvenilir bir kaynak değilse mutlaka teyit ederiz çeşitli farklı kaynaklardan. Tabii bu dönem hızla mekanizması da biraz yok olmaya başladı.

Hem bir internet gazetesinde muhabir hem de gazetenin Ankara sorumlusu olan Katılımcı-8 haberin hızlıca girilmesinin sorun teşkil edebileceğini belirtmiştir. Önceki deneyimleri olan basılı gazetelerde ve şimdi çalıştığı internet gazetesinde de haber yayınlanmadan önce birkaç elden geçtiğini belirtmiştir. Katılımcı-8 özellikle internet medyasında hızlı olmak adına haberin unsurlarına dikkat edilmeden haberin hızla yayımlandığını ve ciddi bir teyit sorunu olduğunu ifade etmiştir.

İnternet gazetelerinde haber üretimi

İnternet gazetelerinde yeterli sayıda muhabir istihdam edilemeyişinin sonuçlarından biri olarak gazetenin basılı bölümünün muhabiri tarafından üretilen haber üzerinde değişiklik yapılarak internet gazetesinde kullanılmakta ayrıca basılı gazetesi olmayan bazı internet gazeteleri ise başka

gazetelerin haberleri ve sosyal medyayı kaynak kullanarak haber üretmektedirler.

Katılımcılar internet gazetelerinde çalışan gazetecilerin habere gitmeden var olan haberlerin üzerinde değişiklik yaparak haber üretmeleri, üretilen tüm haberlerin internet sayfasına boca edilmesi, yerel gazetelerin internet sayfalarında ise basılı gazete için hazırlanan haberlerinin aynısını internette sayfalarında kullanmalarına dair deneyimlerini belirtmişlerdir. Fakat katılımcılardan Katılımcı-9 konu hakkında görüş bildiren katılımcıların aksine bu durumu olumlu karşılayarak haberi diğer basılı gazeteler, internet siteleri ve sosyal medya aracılığıyla derlediğini ve haberin habere gitmeden de üretilebilir olduğunu *“Nadirdir, ben çok nadir dediğim de yani çok ilgimi çeken konular olur ben ancak o zaman dışarı çıkarım. Genel olarak yazarım çizerim, günlük gündemi takip ederim.”* cümlesi ile ifade etmiştir.

Katılımcılar internet gazetelerinde muhabir sayısının çok az sayıda olduğu ya da muhabir istihdam edilmediğini; ajanslar, basılı gazeteler ya da internet gazetelerinden elde edilen haberlerin editörler aracılığıyla derlenip yayınlandığını ifade etmişlerdir. Özellikle internet gazetelerinin ilk yayınlandığı dönemlerde basılı gazete sayfalarının pdf halinin internete yüklenerek yayınlanmasının da etkisiyle bazı yerel gazetelerde hala basılı gazetede yer alan haberlerin internet gazetesi için özel bir çalışma yapılmadan aynı şekilde yayınlanmasının devam etmesine sebep olduğu belirtilmiştir. Bu konuda Katılımcı-3, *“özellikle yerel de baskı gazetesi için hazırlanan haberin aynısı internet sayfasına konularak internet gazetesinin içeriği*

oluşturuluyor. Onun için ayrı bir çalışma paragraf kısaltılması ona göre bir şey yapılmıyor.” sözleri ile deneyimlerini paylaşmıştır.

Hem basılı hem de internet gazetesi olan bir gazetenin basılı tarafında muhabir olarak çalışan Katılımcı-7, gazetenin Ankara bürosunda internet tarafının sorumlusu olmadığını ve gazetenin muhabirleri tarafından üretilen haberlerin internet gazetesi için İstanbul büroda çalışan editörler tarafından hazırlandığını belirterek görüşlerini, *“Muhabir yok, oraya çalışan ayrı bir muhabir yok, işte eskiden vardı bir kişi Ankara’da şu an yok. Hepimiz bütün büro destek verdiği kadar ayrıca çalışan editörler var onların hepsi İstanbul’da hani onlar da editör, hani gazetecilik anlamında muhabir olarak çalıştırdığı kimse yok.”* cümleleri ile deneyimlerini paylaşmıştır.

Katılımcı-1 bir internet gazetesi kurmanın epey kolay ve maliyetinin çok düşük olduğunu belirtmiştir. Ayrıca herhangi bir ajansa üye bile olmadan ajanslardan, sosyal medyadan elde edilen habere takla attırarak haber üretildiğini ve böyle yaparak günde yüz tane dahi haber üretebileceğini belirtmiştir. Katılımcı-1 habere takla attırarak haber üretimi ile özellikle internet gazetelerinde artık haber kaynağına ulaşılmadan, haber siteleri ya da sosyal medya aracılığıyla elde edilen haberin kelimelerinde değişiklik yapılarak kolaylıkla haber üretiliyor olduğunu ifade etmek istemiştir.

Katılımcı-1- Zaten birileri yapıyor havuza düşüyor, havuzdan alacak yani montaj sanayici. Bizdeki dijitaler montaj sanayi. Çalışan kısmında da dijitalde çalışan insanlar var ama habere gitmiyorlar. Yani habere gitmiyorsanız ofiste en fazla sekreterlik yaparsınız. Yani habere gitmeyen alanı bilmeyen haberi orada incelemeyen özel haber çıkaramaz. Bir yerden gelir siz onu sadece dijital okuruna göre takla attırırsınız. Yani çünkü dijitalin haberi başkadır. O başkadır.

Haber üretiminin hızlanması

Dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim sürecini hızlandırdığı aşıkardır. Basılı gazetelerde ve internet gazetelerinde görev yapan gazetecilerin tümü üretim süreçlerinde oluşan hızlanmanın farkında ve süreçlerini bu hıza göre yönetmeye çalışmaktadırlar. Konu hakkında görüş bildiren katılımcıların tümü dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim sürecini hızlandırdığını savunarak bu değişimi teknolojinin gazetecilik mesleğine getirmiş olduğu olumlu bir özellik olarak nitelendirmişlerdir.

Katılımcı-7 dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim sürecini hızlandırması ve kolaylaştırmasını haber üretim sürecinde yaşadığı deneyimler üzerinden anlatmıştır.

Katılımcı-7 - Haber ve üretim süreçleri de o anlamda hani hızlandı diyebilirim. Yani eskiden bir programı izliyorduk, büroya dönüyorduk notlarımızı okuyorduk veya bilgisayara aldığımız notları da okuyorduk. Ama şimdi bilgisayardan telefona hatta şöyle programlar var onun da bazen denemelerini yapıyoruz. İşte dikte diye bir program var biliyorsunuz. Cumhurbaşkanı konuşurken laptopu açıyorsunuz dikte programını çıktıklarında çalıştırıyorsunuz. Yüzde 60-70 bazen 80 oranda doğru alıyor. Tekrar ses kaydını dinleyip hani eksik veya yanlış aldığı yerleri dinleyip düzeltiyoruz... Hem çok hızlandırıyor süreci hem de biraz işimizi kolaylaştırıyor.

Dönüşen teknolojilerin mekân konusunda da yarar sağladığını belirten Katılımcı-7, büroya dönmeden haberin elde edildiği yerde haberi hazırlayıp iletebildiklerini ve haber kaynaklarına erişim noktasını da dönüşen teknolojilerin haber üretim sürecini hızlandırdığını ifade ederek *“Tabii ki bu süreçler gazetecilik açısından bulunduğum yerden hemen haberi yazıp gönderme, habere daha hızlı ulaşma. Yani eskiden bir yönetmelik değişikliğini almak için işte o*

kuruma gitmemiz gerekiyordu ama şimdi WhatsApp'tan bir saniyede ulaşabiliyorsunuz.” sözleri ile deneyimlerini paylaşmıştır.

Haber üretiminde kullanılan araçların değişimi

Dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte haber üretiminde kullanılan araçların değişimi hakkında deneyimlerini paylaşan katılımcıların tamamı sadece basılı gazeteciliğin yapıldığı dönemde gazetecilik mesleğine başlamış olmaları ve zaman içerisinde teknolojinin gelişimi ile internet gazetelerinin doğması, sosyal medyanın haber kaynağı olarak kullanımı ve haber üretim araçlarının değişmesini birebir deneyimlemeleri sebebiyle görüşme esnasında bu konu hakkında zengin bir bakış açısı sunmuşlardır. Katılımcılar fotoğraf çekimi, karanlık odada filmlerin hazırlanması, haberlerin hazırlanıp iletilmesi gibi süreçlere vurgu yapmış ve şimdilerde tüm bunların sadece cep telefonu ile yapıldığını vurgulamışlardır. Gazeteciliğin dönüşümü noktasında daktilo yerine taşınabilir bilgisayar kullanımı ve dijital fotoğraf makinelerine geçme süreçleri belirtilse de en önemli vurgu internetin gelişi ve cep telefonu kullanımı üzerinden olmuştur.

Katılımcı-6 görüşme süresince teknolojik gelişmelerin haber üretiminde kullanılan araçlarda değişime yol açtığını, meslekte çok faydalı olduğunu ve haber üretiminde büyük kolaylık sağladığını ifade etmiştir.

Katılımcı-6 - Daha önce analog makineler işte mesela filmi banyo yapan bir şahıs çalışıyordu, karanlık oda falan vardı. Onlar tamamen devreden çıktı, filmleri ortadan kalktı, analogları ortadan kalktı, dijital fotoğraf makinelerine geçildi. Dijital fotoğraf makinelerinden da öte cep telefonu aynı zamanda fotoğraf makinesi, kamera ve navigasyon cihazı haline geldi bunların hepsinden biz faydalanabiliyoruz.

Katılımcı-7 de dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim sürecinde kullanılan araçlarda yol açtığı değişimi gündelik haber üretiminde kullandığı araçlar üzerinden örnekler vererek göstermek istemiştir. Verdiği örnekler genel olarak cep telefonu odaklı olmuştur.

Katılımcı-7 - Kalem kâğıt belki medyada çok nadirdir ya cep telefonuna not alıyoruz artık parmaklarımız ona göre gelişti. İşte fotoğrafı cep telefonu ile çekiyoruz, haberleri bazen cep telefonu ile yazıyoruz, işte laptoplar bile artık yavaş yavaş yok olmaya başladı. Tabletleri cep telefonlarına klavye bağlayıp haber yazıyoruz. ...ama şu an işte cep telefonunuz olmazsa bir yandan da gazetecilik faaliyetiniz neredeyse durma noktasına gelecek.

Türkiye’de gazetecilik deneyimine bakıldığı zaman dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte haber üretiminde kullanılan araçların da değiştiği gözlemlenmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere, haber üretim sürecinde kullanılan ses kayıt cihazı, daktilo ve fotoğraf makinesi gibi araçların yerine dönüşen teknolojiler ile birlikte başka araçlar kullanılmaya başlanmıştır. Katılımcı-5 de gazetecilik deneyiminin ilk yıllarında kullandığı araçlara atıfta bulunarak özellikle fotoğraf filmlerinin karanlık odada hazırlanma ve büyük bilgisayarlarda haber yazma süreçlerinin değişiminden bahsetmiş ve Türkiye’de haber üretim sürecinde kullanılan araçların değişimini destekler nitelikte ifadeler kullanmıştır.

Katılımcı-5 - 2003 yılında gazeteciliğe başladığımda, ofiste bir karanlık oda bulunuyordu. Foto muhabirleri, çektikleri fotoğrafların filmlerini karanlık oda personeline veriyordu. Filmler yıkanıp hazırlandıktan sonra, fotoğrafların nasıl görüldüğüne bakılıp, İstanbul Yazı İşleri Merkezi’ne geçiliyordu. Negatif fotoğraf filmlerinin taranıp, gönderilmesi de internet hızından dolayı uzun bir zaman ve çaba gerektiriyordu. Muhabirler olarak ise o dönemde büyük tüplü ekranları ve büyük kasaları olan bilgisayarlarla çalışıyorduk. Haber yazma yazılımları da oldukça eskiydi.

Haber üretiminde teknoloji kullanımı

Dönüşen iletişim teknolojileri gazeteciler tarafından haber üretiminin birçok aşamasında kullanılmaktadır. Katılımcılar da haber merkezlerinde dönüşen iletişim teknolojilerin tüm imkânları ile en üst seviyede kullanılıyor olmasını deneyimleri üzerinden örnekler vererek ifade etmeye çalışmışlardır. Konu hakkında görüş bildiren katılımcıların tümü dönüşen teknolojilerin haber üretim sürecinde yoğun bir biçimde kullanıldığı, bu durumun haber üretim sürecini hızlandırdığı ve kolaylaştırdığı noktalarında fikirlerini beyan etmişlerdir. Örneklerde daha çok cep telefonu ve uygulamalarının son dönemlerde ciddi anlamda kullanıldığı vurgulanmıştır. Bazı katılımcılar da teknolojilerin haber kaynağına ulaşılması konusunda ciddi anlamda yararları olduğunu ifade etmişlerdir.

Katılımcı-3 görüşme süresince dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim süreçlerinde kullanımına oldukça olumlu yaklaşmış ve bu görüşünü video haberleri de çektiği için süreç içerisinde önceden çekilen görüntülerin merkeze ulaştırılması konusunda epey zorlandıklarını belirterek deneyimlerini şu şekilde ifade etmiştir.

Katılımcı-3 - Hele de 4.5G'nin çıkması ile beraber bunlar daha çok hızlandı. Şimdi biz gazetecilerin en çok zorlandığı noktalardan bir tanesi de görüntülerimizin merkeze ulaştırılması konusu... Daha önceden bilgisayar kartı vardı takardık, telefona bakardık böyle sesler çıkıyor dit dit diye birkaç dakikaya internete zor bağlanırdık falan dolayısıyla herhangi bir mg bayt dosyayı upload etmek gerçekten bir maceraydı. Ama şimdi bir bakıyorsunuz ki birkaç dakika içerisinde gb çok sayıdaki verilerinizi, görüntülerinizi hemen upload edip karşıya yükleyebiliyorsunuz.

Katılımcı-2 de dönüşen iletişim teknolojilerini haber üretim süreçlerinin birçok aşamasında kullandığını ifade ederek arşiv noktasında teknolojinin önemini vurgulayan Katılımcı-2 görüşlerini “Şunu net olarak ifade edilebilir ki en üst düzeye ulaşmış durumdadır. ...Birçok safhasında kullanmaktayım. Haber kaynaklarıyla iletişimden, haberin üretim sürecindeki araştırmaya ve haberin paylaşım aşamasında. Özellikle arşiv bilgisine ulaşma konusunda yeri doldurulamayacak bir konumdadır teknolojik araçlar.” cümleleri ile desteklemiştir.

Haber kaynaklarındaki değişim

Dönüşen iletişim teknolojileri ile artık daha fazla kaynak takip etme gerekliliğinin ortaya çıkması, haber kaynaklarında değişim yaşanması, yenilerin eklenmesi ve haber kaynaklarına erişimin eskiye göre daha kolay bir hale gelmesi, sosyal medya ve WhatsApp gruplarının da yeni birer haber kaynağı haline gelmesi hakkında katılımcılar görüşlerini ifade etmişlerdir. Konu hakkında görüş bildiren katılımcıların tümü dönüşen teknolojilerin haber kaynaklarında değişime neden olduğunu, bu durumun da haber üretim süreçlerini hızlandırdığı, kolaylaştırdığını belirterek bu değişimi olumlu karşılamışlardır. Ayrıca dönüşen iletişim teknolojileri özelinde sosyal medya araçlarından Twitter ve WhatsApp gibi uygulamaların artık birer haber kaynağı olduğunu vurgulayarak, haber kaynağı noktasında yüz yüze iletişimin giderek azaldığını ifade etmişlerdir.

Katılımcı-6 bir ajansta gazetecilik mesleğini icra etmesi sebebiyle gündemi ve güncel gelişmeleri yıllardır anlık takip etmesine rağmen dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte haber kaynaklarının değiştiğini söyleyerek sosyal medya ve kurmuş oldukları WhatsApp ihbar hatlarının bu kaynaklara

eklendiğini ifade etmiştir. Bir nevi yurttaş gazeteciliğini de vurgulayan Katılımcı-6 haber kaynaklarının değişimi, çeşitlenmesi sebebiyle değişime ayak uydurarak tüm bunları takip etmelerinin gerekliliğini ifade etmiştir. Katılımcı-6 deneyimlerini *“Biz de bu dönüşümün içerisinde değişime ayak uydurmak adına sosyal medyayı da taramak durumunda kaldık. Yani onlara ayak uydurup, oradan gelen materyalleri de değerlendirmeye başladık. Vatandaşları mesela Ajans olarak şey yaptık ihbar hattı, WhatsApp ihbar hatları kurduk, mobil uygulamaları kurduk.”* sözleri ile paylaşmıştır.

Katılımcı-1 de dönüşen iletişim teknolojileri ile haber kaynaklarındaki değişim noktasında diğer katılımcılar ile hem fikir olarak sosyal medya ve WhatsApp uygulamalarını nasıl birer haber kaynağı olarak kullandığını örnekler ile ifade etmiştir.

Katılımcı-1 - Dijitalin şöyle bir avantajı oldu şimdi Twitter, Facebook gibi yerlerde insanlar her şeyleri paylaşmaya başladıkları için haber kaynaklarının getirdikleri dışında da bir şeyler görmeye başladınız. ...Mesela benim Twitter hesabım var. ...bütün yerel uluslararası ya da ulusal gazetecileri takip ederim. Siyasileri takip ederim. Kurumlarda önemli noktadaki kişileri takip ederim ki onların paylaşımlarından bir şey bulayım diye. ...Bizim Ankara'da 100'e yakın gazetecinin oluşturduğu bir WhatsApp grubu var mesela. ... Mesela ben birinin telefonu lazım oluyor gruba yazıyorum en az 10 kişiden cevap geliyor. Tunalı'dayım, Ullus'ta bir şey oluyor hemen biri ordayken fotoğrafını veriyor ve gruba atıyor diyor ki isteyen kullanabilir.

Haber kaynaklarına erişimin kolay hale gelmesi

Dönüşen iletişim teknolojilerinin haber kaynağına erişimde gazetecilere kolaylık sağlamaktadır. Konu hakkında görüş bildiren katılımcılar özellikle yönetmelik, mevzuat, arşiv bilgilerine ulaşımında dönüşen

iletişim teknolojilerinin kendilerine oldukça kolaylık sağladığını belirtmişlerdir.

Katılımcı-9 haber kaynaklarına, arşiv bilgilerine ve önceden yapılmış haberlere erişim noktasında internetin önemini oldukça vurgulamıştır. Katılımcı-9 ürettiği bir haberde arşive ulaşma konusunda internetin yararını belirterek, görüşlerini vermiş olduğu örnek ile desteklemiştir.

Katılımcı-9 - Geçen şey oldu mesela bir milletvekili corona oldu diye bir haber çıktı belki görmüşsünüzdür. Mesela insan hemen şeyi düşünüyor yakın zamanda bir açılış oldu binlerce kişi katıldı öyle bir tartışma yürüyor oradan. Direkt onun profiline baktığımızda adam oradaymış ve büyük ihtimalle oradan kaptı...Yani geriye dönüp bakma açısından çok faydalı aslında teknoloji işi.

Katılımcılardan sadece basılı gazeteciliğin olduğu ve daktilo ile haber üretilen bir dönemde gazetecilik mesleğine başlayan Katılımcı-1 de dönüşen iletişim teknolojilerinin arşive ulaşımı kolaylaştırdığını ve teknoloji sayesinde arşivi rahatlıkla yanında taşıyabildiğini, bu durumun da haber üretimini hızlandırdığını ifade etmiştir. Bu durumu vermiş olduğu bir örnek ile destekleyen Katılımcı-1 düşüncelerini “Eskiden biz gazeteleri keser kupür yapardık. Kupürleri de dosyalardık. Atıyorum ben MHP muhabiriysem en az 20 tane MHP dosyam vardı yıllara göre onların hepsini ezbere bilmek zorundaydım. Şimdi ama ben her türlü malzemeyi bilgisayarımda, taşınabilir diskimde, cep telefonumda taşıyarak çok hızlı bir şekilde ulaşıyorum.” cümleleri ile desteklemiştir.

Katılımcı-7 de diğer katılımcılar gibi dönüşen iletişim teknolojilerinin haber kaynaklarına erişimde kolaylık sağlamasında birer haber kaynağı olan mevzuatlara artık kolaylıkla ulaşabilme üzerinden örneklendirmiştir.

Katılımcı-7 - Yani eskiden bir yönetmelik değişikliğini almak için işte o kuruma gitmemiz gerekiyordu, mail atmaya çekiniyordu insanlar mailler kayıt oluyor diye. Ama şimdi WhatsApp'tan bir saniyede ulaşabiliyorsunuz. Çeşitli programlar var bir sürü oradan yollayabiliyor.

Kamuya dair bilgilerin elde edilme süreci

Dönüşen iletişim teknolojileri sayesinde kamuya dair bilgilerin elde edilmesinde yaşanan zorluklar azalmış hatta kamu kurumlarına gitmeden kurumun sitesi, e-posta aracılığıyla bilgilere erişilir olmuştur. Diğer yandan katılımcılar bu durumun yüz yüze iletişimi azaltarak tüm gazetecilerin sadece ortak, standart, kamu kurumları tarafından yapılan bilgilendirmelere erişebildiklerini ve onun dışında bir kaynağa, bilgiye ulaşmalarının zor olduğunu ifade etmişlerdir. Bu noktada teknoloji ile birlikte kolaylık ve kaynağa hızlı erişimi sağlarken, detaylı bilgi alma noktasında kamuya dair detaylı bilgilerin elde edilme sürecinde zorluk ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Katılımcı-6 zaman içerisinde kamuya dair bilgi almakta ve kamu ile ilgili haber kaynaklarına erişmekte problemler ile karşılaştıklarını deneyimleri üzerinden ifade etmiştir.

Katılımcı-6 - Şey oldu yani haberler biraz kaynak noktasında sıkıntı yaşıyor olabiliriz diyebilirim. Yani bilgiyi biz internetten, kamu kurumlarının sitelerinden, değişik mecralardan alabilirken şimdi haber kaynağımız olan kamu kurumu yöneticileri, gazeteciye basın mensubuna beyanat verme açıklama yapma noktasında ciddi şekilde şeyler çekinceliler, kendilerini geri çekmiş durumdalar, yetkimiz yok Ankara'dan izin alın olayına girmeye başladılar.

Katılımcı-7 de, Katılımcı-6 gibi yüz yüze görüşmelerin ve bu sayede elde edilen bilgilerin epey azaldığını ifade ederek bu durumdan duyduğu

üzüntüyü dile getirmiştir. Katılımcı-7 deneyimlerini *“Tabii şu artık son dönemde artık böyle şeyler biraz gazetecilik açısından kalmadı kayboluyor. Bu pratikleri kaybetmeye başladık işte yüz yüze görüşmeler çok azaldı.”* cümleleri ile desteklemiştir.

Haber üretim sürecini teknoloji dışında etkileyen faktörler

Katılımcılar haber üretim süreçlerini teknoloji dışında da faktörlerin etkilediği konusunda görüş bildirmişlerdir. Katılımcıların konu hakkında görüş bildirirken biraz düşünüp kelimelerini özenle seçmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir. Konu hakkında görüş bildiren katılımcılar teknoloji dışında haber üretim sürecini etkileyen faktörleri; gazete sahibi patronların patronaj etkisi, sermaye gruplarının etkisi ve siyasi etkiler olmak üzere ifade etmişlerdir. İnternet gazetelerinin Basın İş Kanunu tarafından tanınmamaları internet gazetelerini ekonomik açıdan etkileyerek haber üretiminde muhabir istihdamı ve dolayısıyla haber üretim süreçlerinde etkisini göstermektedir.

Katılımcı-2 haber üretim sürecini teknoloji dışında etkileyen faktörler konusunda birçok faktör belirtip bu faktörleri örneklerle ile zenginleştirmiştir. Katılımcı-2'nin Çağdaş Gazeteciler Derneği'nde aktif çalışıyor olmasının bu sürece dair en kapsamlı görüşü bildirmesinde etkisinin olduğu düşünülmektedir. Katılımcı-2 görüşlerini *“Oysa gazeteci için belirleyici olan tek şey halka gerçekleri öğrenme sorumluluğudur. Basının patronajının şeffaflığı ve siyasi odaklarda mesafesi, gazeteciliğin yapılma şeklini doğrudan etkilemektedir. Şeffaf olmayan bir basın sermayesinin, haberciliğinin de gazetecilik ilkelerini kapsamayacağı bir gerçektir.”* sözleri ile dile getirmiştir.

Katılımcı-5 de haber üretim süreçlerini teknoloji dışında etkileyen faktörler kapsamında siyasi, insan kaynakları ve patronaj etkilerinin olduğunu ve buna benzer unsurlardan bahsedebileceğini “*Teknoloji dışında, siyasi, insan kaynakları, patronaj etkileri gibi çok sayıda unsurdan bahsedilebilir*” sözleri ile ifade etmiştir.

Katılımcı-8 internet gazetelerinin Basın İş Kanunu tarafından tanınmamlarını “*Gazetelerde çalışanlarla da aslında aynı işi yapıyoruz ama burada başka sorun daha var o da yasal mevzuat. Şimdi mevcut basın kanununda İnternet medyası hala tanınmıyor*” sözleri ile ifade etmiştir. Ayrıca internet gazetelerinin Basın İlan Kurumu desteklerinden faydalanamadıklarını bu nedenle muhabir istihdam edemediklerini ve bu durumun da gazetenin kalitesini düşürdüğünü de “*Basın İlan Kurumu hani destekleri bu anlamda birçok gazete yaşatan destekler var maddi açıdan onlardan faydalanamıyorsunuz...Bu tabii muhabir çalıştırmayı bizi etkileyen şeyler muhabir çalıştıramıyorsunuz çünkü maaş ödemiyorsunuz ancak kendinizi çeviriyorsun falan. O kaliteyi düşürüyor*” deneyimleri üzerinden ifade etmiştir.

Sonuç

Dönüşen iletişim teknolojilerinin etkisi ile birlikte internet ağına erişimin kolaylaşması, bu durumun neticesinde oluşan internete erişim oranlarının artışı toplumun habere erişim pratiklerinde de değişime sebep olmuştur. İnsanlar artık basılı gazeteleri internet gazetelerine tercih eder hale gelmişlerdir. Okuyucuların habere erişim pratiklerinde ki bu değişim gazetecilik mesleği ve haber üretim süreçlerini de etkilemiştir.

Haber üretiminde dönüşen iletişim teknolojilerinin rolü ile ilgili yapılan çalışmalarda süreçler genellikle tek yönlü olarak incelenmiştir. Boczkowski (2004) de gazetecilik alanında meydana gelen değişiklikleri büyük ölçüde teknolojik gelişmelerle açıklanabildiğini savunan görüşlerin tersine, farklı kullanıcılar açısından dijital teknolojilerin benimsenme süreçlerinin nasıl gelişeceği, değişeceği konularında katkılarının çok az olduğunu belirterek, bu durumun toplumsal şekillendirme yaklaşımı ile açıklanabileceğini ifade etmiştir. Bu çalışma kapsamında da gazetecilik mesleği ve haber üretim süreçlerinin dönüşen iletişim teknolojileri tarafından etkilendikleri, değişim gösterdikleri fakat meydana gelen bu değişimi sadece teknoloji boyutu ile açıklamanın yetersiz kalacağı düşünülerek değişimin birçok yönden incelenmesi gerektiğine ulaşılmıştır.

Toplumsal şekillendirme yaklaşımına göre teknoloji sadece toplumu etkilemekle kalmaz, aynı zamanda toplum da teknolojiyi ekonomi, siyaset ve kültür yoluyla etkiler (Baym, 2015). Çalışma kapsamında elde edilen bulgular dönüşümde teknoloji dışında etmenlerin de rol oynadığını vurgulayarak toplumsal şekillendirme bakış açısını desteklemektedir. Katılımcıların deneyimlerinden gazete sahibi patronların patronaj etkisi, sermaye gruplarının etkisi, basın patronlarının siyasilere olan mesafeleri, basın şeffaflığı ve ekonomik faktörlerin haber üretim sürecini teknoloji dışında etkileyen faktörlerin arasında yer aldığı sonucuna varılmıştır. Buna ek olarak, Basın İş Kanunu'nun internet gazetelerini kapsamaması ve gazetelerin Basın İlan Kurumu'ndan ilan alamamaları gazete gelirlerini etkilemektedir bu durumun bir sonucu olarak gazeteler yeteri kadar muhabir istihdam

edememektedirler. Katılımcı deneyimleri ise tüm bu yaşananların haber üretim sürecini etkilediğini ortaya çıkarmaktadır.

Toplumsal şekillendirme yaklaşımının bugüne kadar toplumsal şekillendiricileri sınıflandırmaması bu yaklaşımın bir eksikliği olarak görülmektedir. Çalışma kapsamında katılımcıların deneyimlerinden ulaşılan toplumsal şekillendiriciler içerisinde ekonomik etkisinin daha büyük olduğu düşünülen internet gazetelerinin Basın İş Kanunu tarafından tanınmamasının haber üretim sürecini daha fazla etkilediği sonucuna varılmıştır. Bu durum, Türkiye bağlamına özgü olarak internet gazetelerinin Basın İş Kanunu tarafından tanınmamasının ekonomik açıdan önem taşımasından kaynaklanmaktadır. Sonuç olarak toplumsal şekillendiricilere yönelik genel bir sınıflandırmanın yapılmamış olmasının her bir bağlamın kendine özgü koşulları ve bu koşulların doğurduğu sonuçlar ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Preston (2001) toplumsal şekillendirme yaklaşımlarının teknolojinin toplumsal değişime sebep olmadığını tersine teknolojik yenilik süreçlerinin toplumsal faktörler tarafından şekillendiğini ve hatta yeni teknolojilerin oluşumu ya da uyumu sırasında bile sosyo-ekonomik ya da kültürel güçlerden etkilendiğini vurgulamıştır. Katılımcıların deneyimlerinden dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim pratiklerini kolaylaştırıp, hızlandırdığı, öte yandan gazetecilerin hızlı olmak adına haberin detaylandırılması ve teyit edilmesi süreçlerini göz ardı ettikleri sonucuna varılmıştır. Aksine dönüşen iletişim teknolojileri sayesinde gazeteciler çok daha fazla kaynağa erişerek daha detaylı, teyit edilmiş haberler de üretebilecek iken kendilerinin ya da çalıştıkları gazetelerin politikaları gereği

ve toplumun habere hızla ulaşma isteği gibi sebeplerden ötürü detaya inmeden haberin teyit noktasının atlanmasını teknoloji ile bağdaştırmışlardır. Habere dair detayların verilmemesi ve haberin teyit edilmeden yayınlanmasında tek başına teknolojinin bir etkisinin olmadığı aksine gazetecilerin kişisel ya da gazetelerin politikaları gibi nedenlerin etken olduğu düşünülmektedir.

Gazetecilik mesleğinde teknolojik yeniliklerin uygulanmasının sadece gazetecilerin günlük rutinlerinde değişikliklere yol açmadığını ek olarak gazetecilerin kendileri hakkındaki fikirlerin profesyonel anlamda yeniden tanımlanmasına da neden olduğunu vurgulamıştır (Deuze, 2004). Yapılan çalışmada araştırmalardan elde edilen bulgulara göre dönüşen iletişim teknolojilerinin gazetecilik pratiklerini birçok yönden etkilediği ve bu yönlerden bir kısmının da gazetecilik mesleğinin yapısına dönük olarak gazetelerin organizasyon yapıları, maaş politikaları ve mesai kavramı ile ilgili oldukları katılımcıların deneyimlerinden elde edilmiştir. Dönüşen teknolojiler ile birlikte basılı gazetelerin bir bölümünün okurlarına internet gazeteleri aracılığıyla da ulaşmak istemeleri ve yaşanan geçiş gazetelerin organizasyon yapılarında da değişime neden olmuştur. İki tarafın da ayrı yayın yönetmenlerine sahip olmalarına rağmen keskin bir çizgi ile ayrılmamış olmaları ve hala birbirlerine bağımlı çalışmalarını araştırmadan elde edilen bulgulardandır.

Basılı ve internet gazeteleri mukayesesinin maaş politikası kapsamında aynı işi yapmalarına rağmen internet gazetelerinde çalışanların basılı gazetelerde çalışanlara göre daha düşük maaş aldıkları ve hem basılı hem de internet gazeteleri olan kurumsal gazetelerin ise gazetenin internet ve

basılı tarafında çalışan gazetecilere benzer maaşlar verdikleri çalışma kapsamında yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulardandır. İnternet gazetelerinin daha az maaş vermelerinin temelinde; internet gazetelerinin Basın İlan Kurumu'ndan ilan alamamaları, reklam gelirlerinin büyük bölümünün dijital platformlar tarafından alınması sebebiyle gelirlerinin azalması bu durum da az sayıda muhabir istihdam etme ya da istihdam edilen muhabirlere daha az maaş verilmesine neden olmaktadır.

Dönüşen teknolojiler ile birlikte gazetecilik mesleğinde mesai kavramının neredeyse tamamen yok olduğu da katılımcıların deneyimlerinden elde edilen bir diğer bulgudur. Teknolojiler ile birlikte gazetecilerin haber sitelerini ve sosyal medyayı takip etme gerekliliklerinin ortaya çıkması ve temelde gazetelerin haberi ilk duyuran olma istekleri mesai kavramının ortadan kalmasına ve çalışma saatlerinin iyice düzensizleşmesine neden olmaktadır.

Dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte haber üretiminde kullanılan araçların değiştiği görüşmecilerin deneyimleri neticesinde elde edilen bulgulardandır. Görüşmeciler analog makineler yerine artık dijital makineler hatta cep telefonları ile fotoğraf çekildiği, daktilo ile haber üretilirken bunun yerini bilgisayarların hatta şimdilerde cep telefonlarının aldığı yönünde örnekler vermişlerdir.

Görüşmeciler teknolojinin haber üretiminde yoğun biçimde kullanılması, haber üretimini hızlandırması konularında benzer örnekler ile deneyimlerini paylaşmışlardır. Haber üretiminde dönüşen teknolojilerin yoğun biçimde kullanılması da çalışma kapsamında elde edilen sonuçlardan bir diğeri olmuştur. Görüşmeciler teknolojinin haber üretiminde kullanımına

olumlu bakarak; arşiv bilgilerine ulaşılması, ses kaydının uygulamalar sayesinde otomatik olarak yazıya dökülmesi, haberlerin artık merkeze gidilmeden üretilip yayınlanabilir olması, haber kaynaklarına erişimde WhatsApp uygulamasının kullanılması, akıllı kalemler ile akıllı cihazlara not alınması şeklinde deneyimlerini örnekler ile zenginleştirerek teknolojinin önemini belirtmişlerdir.

Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlardan bir diğeri ise dönüşen teknolojiler ile birlikte haber üretiminde kullanılan kaynakların değişerek, gazetecilerin kaynaklara erişimlerinin daha kolay hale gelmesidir. Görüşmeciler haber kaynaklarının çeşitlendiğini, sosyal medya, WhatsApp grupları ve yurttış gazeteciliğinin de birer kaynak haline dönüştükleri yönünde deneyimlerini paylaşmışlardır. Ayrıca görüşmeciler haber kaynaklarına erişimin daha kolay bir hale geldiğini, erişilmesi zor kamu kurum kaynakları, mevzuat ve arşiv bilgilerine teknoloji sayesinde daha kolay erişim sağlayabildikleri yönündeki deneyimlerini paylaşmışlardır.

Dönüşen iletişim teknolojilerinin durağan olmaması ve bu durumun habere erişim pratiklerini teknolojinin gelişimi ile paralel olarak değiştirmesi nedeniyle bu çalışma kesin sonuçlara ulaşmak yerine alana dair bir durum analizini ortaya koymayı amaçlamakta ve ileride bu alana dair yapılacak çalışmalara dair yol gösterici olma amacı taşımaktadır. Gazetecilik hakkında yürütölen çalışmalarda günümüzde dijital habercilik ve yeni medya konularına odaklanırken Türkiye’de bu konuda yapılan çalışmalarda daha çok geleneksel gazetecilik ile dijital gazeteciliğın karşılaştırıldığına odaklanıldığı fark edilmektedir (Şen & Yılar, 2020). Bu çalışma ise geleneksel ve dijital gazeteciliğın karşılaştırmasından ziyade gazetecilik mesleğı ve haber üretim

süreçlerinin iletişim teknolojileri ile birlikte dönüşüm sürecinin derinlemesine incelenmesine odaklanmaktadır. Ayrıca, dönüşen iletişim teknolojilerinin gazetecilik mesleği ve haber üretim süreçlerini ele alan çalışmaların daha çok gazetecilerin çalışma şekilleri ve gazetelerin değişen organizasyon yapılarına odaklanarak süreçte gazetelerin değişen ekonomilerine odaklanmadıkları görülmüştür. Bu duruma ek olarak gazetecilik mesleğinde dijital dönüşüme odaklanan çalışmaların (örneğin Aydoğan, 2003; Karataş, 2015; Kılıç & Övür, 2019) verilerinin genellikle doküman analizine dayandığı görülmektedir. Bu çalışmada alan yazındaki ilgili araştırmalardan farklı olarak gazetecilik mesleği ve haber üretim süreçlerindeki dönüşüm, bu süreci doğrudan deneyimleyen gazetecilerin perspektifinden sunulmuştur. Dolayısıyla bu çalışma alanyazındaki çalışmalara özgünlük açısından katkı sağlamaktadır.

Bu çalışmada dönüşen iletişim teknolojilerinin haber üretim sürecine ve gazetecilik mesleğine olan etkisine odaklanılmıştır. Diğer yandan katılımcılardan gelen ifadeler doğrultusunda katılımcıların gazetecilik mesleğinde emek, çalışma koşulları, gazetelerin kurumsal yapıları gibi kavramlara değindikleri görülmüştür. Bu doğrultuda alana dair gelecekte yapılan çalışmaların dönüşen iletişim teknolojileri ile birlikte gazetecilik mesleğinde bu kavramların dönüşümüne de odaklanmaları tavsiye edilmektedir.

Kaynakça

- Aydoğan, D. (2013). Türkiye’de dijital gazetecilik: Habertürk ve Hürriyet gazeteleri örneği. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 3(3), 26-40.
- Başaran, F. & Geray, H. (Edt.) (2005). İletişim ağlarının ekonomisi: Telekomünikasyon, kitle iletişimi, yazılım ve internet. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Baym, N. K. (2015). *Personal connections in the digital age*. Cambridge: Polity Press.
- Boczkowski, P. J. (2004). The processes of adopting multimedia and interactivity in three online newsrooms. *Journal of Communication*, 54(2), 197-213.
- Deuze, M. (2004). What is multimedia journalism? *Journalism Studies*, 5(2), 139-152.
- El Badawy, T. A., & Magdy, M. M. (2015). The impact of media convergence on Egyptian HR practices: a zoom on the newsroom post January 2011 revolution. *International Business Research*, 8(4), 10-18.
- Freeman, C. & Soete, L. (2003). Yenilik iktisadı. (Çev: E. Türkcan). Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- Hermans, L., Vergeer, M., & d’Haenens, L. (2009). Internet in the daily life of journalists: Explaining the use of the Internet by work-related characteristics and Professional opinions. *Journal of Computer Mediated Communication*, 15(1), 138-157.
- Karataş, E. O. (2015). Geleneksel gazetecilikten dijital gazeteciliğe dönüşüm: Radikal gazetesi örneği. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Kılıç, O. & Övür, A. (2019). Türkiye’de Dijital Gazeteciliğe Geçiş: Habertürk Gazetesi Örneği. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 3(2), 119-126.
- Miro-Quesada, M. (2007). Online technology, convergence and organizational transformation process in the Ijworld.com, a case study. *Unpublished Doctoral Dissertation*. University of Missouri, Columbia, Missouri.
- Paulussen, S., & Ugille, P. (2008). User generated content in the newsroom: Professional and organisational constraints on participatory journalism. *Westminster Papers in Communication & Culture*, 5(2), 24-41.
- Pavlik, J. V. (2013). *Yeni medya ve gazetecilik*. (M. Demir ve B. Kalsın, çev.). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Preston, P. (2001). *Reshaping communications: Technology, information and social change*. London: Sage Publications.

Şen, A. F. & Yılar, Ö. E. (2020). Türkiye’de gazeteciliğin dijital dönüşümü: Ensonhaber, Hürriyet ve Medyascope haber siteleri örnekleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(2), 391-414.

Williams, R. (1983). *Towards 2000*. London: Chatto and Windus.

Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

